

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In quâ tractatur de Augustissimo Eucharistiæ Sacramento, ac Sacrificio
Missæ, ...

Bosco, Jean a

Lovanii, 1667

Concl. III. Sacramentum Eucharistiæ Christus instituit post lotionem
pedum sub cœnâ usuali, si illam adhibuerit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73377](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73377)

Pauci ergo Rabini, qui ante quingentos annos scripserunt, & illius translationis meminerunt, utpote nullius nominis & auctoritatis, nequeut his probatis & antiquis Auctoribus prevalere.

Nec obstat, quod Joannis 19. v. 31. de illo Sabbatho, quod immediate subsequatur mortem Christi, dicatur: *Erat enim magnus dies ille Sabbathi*, puta propter concurrens festum diei primæ Azymorum. Non obstat, inquam; quia *ly Dies ille*, non refert Sabbathum unum ali-quod singulare, sed universim omne Sabbathum Judæorum, quod singulis septimanis occurrebat, & magnum erat apud Judæos, utpote in quo nequidem poterant coquere cibos, quod tamen in aliis diebus festivis etat licitum.

Colligo ex contextu: *Judæi ergo, quoniam Passæve erat* (id est, dies præparationis, qui generaliter præcedebat omne Sabbathum septimanæ) *ut non remaneret in cruce corpora Sabbathi* (scriptum siquidem non ignorabant Deuter. 21. v. 22. & 23. *Quando peccaverit homo, quod morte plebendum est, & adjudicatus morti appensus fuerit in patibulo, non permanebit cadaver eius in ligno, sed in eadem die sepebetur*. Et quamquam id fieri potuisset, etiam incepit solemnitate Sabbathi, utpote nullâ lege prohibitum, equidem indecens videbatur) *erat enim magnus dies ille Sabbathi* (qui universim singulis hebdomadibus particulari requie, etiam à coquendis cibis, celebrabatur) *rogaverunt Pilatum ut frangeretur eorum crura & tollerentur*. Ecce qualiter locus ille Joannis in nullo præjudicat communi sententiæ.

Reliquis, quæ fortè ab aliquibus adhuc possent objici, arbitror superfedendum, quia minoris momenti, vel in præcedentibus soluta, aut certè ex illis facillè solubilia.

Finio, & iteratò affirmo, Christum instituisse Eucharistiam ad finem lunæ 14. mensis Nisan, quando juxta legis præscriptum, etiam à cæteris isto anno observatu necessarium, Agnum Paschalem comederat.

Si autem à me queritur, an ante, an verò post lotionem pedum; sub cœna legali, an verò sub usuali? Respondeo citiùs:

CONCLUSIO III.

Sacramentum Eucharistiæ Christus instituit post lotionem pedum sub cœnâ usuali, si illam adhibuerit.

Ad hanc limitationem; quia aliquibus non videtur adeò certum, quòd Christus præter cœnam legalem, adhibuerit etiam usua-lem: nam agnus anniculus apparet ipsis abundè

sufficisse pro cœna tredecim, aut circiter, personarum; quòd si quid deesset, id tam parùm fortè fuit, ut non esset operæ pretium idcirco novam cœnam inchoare, sed posset instar appendicis cœnæ legali annexi.

Verùm cum natura unius hominis pluribus indigeat ad sui satietatem atque nutritionem, quàm alterius; neque nobis satis constet, imò planè ignota sit indigentia Apostolorum pro isto tempore; si liceat conjecturari, cum fuerint omnes fortes viribus, corpore valido, ac robusto, aliqui piscatores, alii aliis laboribus assuefacti, credendum est, pluribus indiguisse, quàm uno agno anniculo fortè parvæ quantitatis, idque non solum per modum appendicis, sed etiam per modum novæ cœnæ, in magnis familiis aliorum Judæorum, secundùm communem sententiã, usitata.

Cæterùm, ut ad propositum veniamus, sive Christus illâ nocte unam simpliciter celebravert cœnam, sive cum aliqua appendice, sive duplicem integram, seu etiam triplicem, secundùm diversas Doctorum opiniones, sive veriùs, conjecturas, imprimis probabilis appareret, Eucharistiam fuisse institutam post lotionem pedum, utpote quam, communi calculo Sanctorum Patrum, adhibuit Christus præcipuè ad significandam munditiã animæ, necessariam ad fructuosam perceptionem hujus Sacramenti. Planè ergo conveniens erat, quòd post illam Sacramentum institueret, & lumen dum Apostolis porrigeret.

Sanè postquam lavit pedes eorum, iterum recubuisse Christum, apertus est textus Joannis 13. v. 12. *Postquam ergo lavit pedes eorum, & accepit vestimenta sua, cum recubisset iterum &c.* Ad quid, nisi ut cœnantibus Discipulis acciperet panem, benediceret, ac frangeret? *Cœnantibus eis* (utique post lotionem pedum) *accepit Iesus panem & benedixit, ac fregit, deditq; Discipulis suis, & ait: Accipite & comedite, hoc est corpus meum &c.* Matth. 26. v. 26.

Et Evangelista Marcus cap. 14. v. 18. ait: *Et discumbentibus eis, & manducantibus, ait Iesus: Amen dico vobis, quia unus ex vobis tradet me, qui manducat mecum.* Versu autem 22. *Et manducantibus illis accepit Iesus panem, & benedicens fregit &c.*

Sanctus verò Lucas postquam cap. 22. v. 19. & 20. enarravit institutionem Sacramenti, v. 21. subjungit: *Verumtamen ecce manus tradentis me, mecum est in mensa.* Porro signum proditoris à Christo datum fuisse post lotionem pedum, manifestum est ex Joannis cap. 13. Cum enim absolutâ lotionem iterum recubisset cum duodecim, dixit eis v. 12. *Sôltis quid fecerim vobis?* Et post pauca v. 21. *Amen amen dico vobis, quia unus ex vobis tradet me.*

Cumque Joannes recubens supra pectus Jesu, eum interrogasset: *Domine quis est?* Respondit Iesus: *hic est, cui ego intinctum panem por-*

præter legalem adhibuit cœnam usua-

Eucharistia institutam post lotionem pedum,

46. Probatur auctoritate Scripturæ Joan. 13.

Math. 26.

Mar. 14.

Luc. 22.

Joan. 13.

An intin-
ctus panis
datus Juda
fuerit Eua-
charistia,
dubitatur.

revero. Et cum intinxisset panem, dedit Iude Simo-
nis Iscariota v. 26. sive jam ille panis, seu buce-
cella, ut vocatur versu sequenti, fuerit Sacra
Eucharistia, ut aliqui videntur insinuare, sive
potius simplex buccella communis panis, ut ve-
risimilius est, & videtur expressa sententia Divi
Augustini tract. 62. in Joannem, ibi: Non au-
tem, ut putant quidam negligenter loquentes, tunc
Iudas Christi Corpus accepit: intelligendum est enim,
quod iam omnibus eis distribuerat Dominus Sacra-
mentum Corporis & Sanguinis sui; ubi & ipse Iu-
das erat, sicut Sanctus Lucas evidentissime narrat
(loco supra citato, addito versu 14. Et cum sa-
cra esset hora, discubuit, & duodecim Apostoli cum
eo) ac deinde ad hoc ventum est, ubi secundum nar-
rationem Ioannis, apertissime Dominus per buccellam
intinctam atque porrectam suam exprimit traditorem.
Ergo secundum Doctorem Sanctum hæc buce-
cella non fuit Eucharistia, quoniam certum est,
Apostolos non nisi semel in ultima cæna com-
municasse.

Putat S. Au-
gust. quod
non.

47.

Idcirco dum eodem loco, & alibi contra-
rium videtur significare, intelligi debet non
aliud voluisse, quam vel paulo ante Christum
Judam communicasse, vel certe quod per in-
tinctum illum panem significata fuerit sicut eius
Communio, juxta hæc verba, quæ immediatè
superioribus subnectit: *Fortassis per panis intin-
ctionem illius significans fictionem: non enim omnia qua
tinguntur, abluuntur, sed ut insiciantur nonnulla
tinguntur.*

Joan. 13.
Iudas inter-
fuit lotioni
pedum,

Equidem Judam interfuisse lotioni pedum,
satis significant verba Salvatoris Joannis 13.
v. 10. & 11. *Et vos mundi estis, sed non omnes.
Sciebat enim quisnam esset, qui traderet eum: pro-
pterea dixit: Non estis mundi omnes.*

& institu-
tioni Eua-
charistia,

Cum cæteris quoque Apostolis interfuisse
institutioni Eucharistici Sacramenti, ipsumque
accepisse bonum malus malè non judicans
Corpus Domini, communior & verior est opi-
nio Divi Augustini supra, & alibi, ex eviden-
tissimo testimonio Sancti Lucae.

Matth. 26.

Quin & alii Evangelista narrant Christum
cum duodecim discubuisse, Matth. cap. 26.
v. 20. *Vespere autem factò discumbentibus cum duode-
cim Discipulis.* Et Marci cap. 14. v. 17. & 18.

Marc. 14.

*Vespere autem factò venit cum duodecim. Et discum-
bentibus eis & manducantibus.* Consonat Ecclesia
in Hymno dicens: *Cibum turba duodena se dat suis
manibus.* Ex insequentia: *Turba fratrum duodena
datum non ambigitur.*

48.

Joan. 13.

Ex his facile colliges, in omni rigore & pro-
prietate intelligi posse verba Joan. cap. 13. v. 30.
Cum ergo accepisset ille (Iudas) buccellam, exivit
continuo, id est, absque ulla mora, ut commu-
niter exponunt Sancti Patres; usque enim ad
illam horam Christus sustinuit Judam, & ver-
bis ac factis procuravit, ut respiceret: ex tunc
verò, quia jam indignè communicaverat, &
semper magis obdurabatur, post signum prodi-
toris à Christo exhibitum, scilicet porrectionem

panis intincti, Introivit in eum Satanus, Joannis
13. v. 27. ut sibi iam traditum (verba sunt Divi
Augustini tract. 62. in Joannem) plenius possi-
deret, in quem prius intraverat ut deciperet, neque
enim non in illo erat, quando perexit ad Iudæos, &
de pretio tradendi Dominum pactus est, cum hoc aper-
tissime Lucas Evangelista testetur, & dicit: Intra-
vit autem Satanus in Judam, qui cognomina-
batur Iscariotes unum de duodecim, & abiit,
& locutus est cum Principibus Sacerdotum.
Ecce ubi ostenditur quod iam intraverat Satanus in
Iudam. Prius ergo intraverat immittendo in cor eius
cogitationem, quæ traderet Christum: talis enim iam
venerat ad conandum; nunc autem post panem in-
travit in eum, non ad hoc ut alienum tentaret, sed ut
proprium possideret. Et ideo vehementius à Dæ-
mone infligatus, statim nullâ interpositâ morâ
ad Christum tradendum exivit. Hæc pro prima
parte Conclusionis.

s. August.

Luc. 22. v. 3.

Pro secunda suppono tanquam certum, Eua-
charistiam institutam post comestionem lega-
lem seu ceremonialem Agni. Ita Clemens V.
in Concilio Viennensi, & refertur Clementinâ
unicâ de Reliq. & Vener. SS. ibi: *Sumptâ cœnâ
(legali) in memoriam mortis sue instituit summum
& magnificum sui Corporis & Sanguinis Sacra-
mentum.*

49.
Que conti-
git post co-
mestionem
legalem te-
ste Clemen-
te V.

Clarissime Tridentinum sess. 22. cap. 1. ibi:
Nani celebrato veteri Pascha, quod in memoriam
exiit de Egypto multitudine filiorum Israël immola-
bat, novum instituit Pascha seipsum ab Ecclesia per
Sacerdotes sub signis visibilibus immolandum &c.
Idem exprimit Ecclesia in Hymno cantans:
Post Agnum typicum expletis epulis, Corpus Domini-
cum datum Discipulis.

& Concil.
Tridentino,

His accedat Divus Augustinus Epistola 118.
& ponitur de Consec. dil. 2. cap. 54. *Liquido,
inquit, apparet quando primum acceperunt Discipuli
Corpus & Sanguinem Domini, non eos accepisse ie-
unos. Et post pauca: Namq. Salvator, quo vehe-
mentius commendaret mysterii illius altitudinem, ulti-
mum hoc voluit insigere cordibus & memoria Discipu-
lorum, a quibus ad Passionem digressurus erat.*

& Divo Au-
gustino;

Hoc supposito, remanet controversia; an in
eadem cœna fuerit Eucharistia instituta, an in
diversa, an in principio cœnæ usualis, an po-
tius in medio, seu circa finem? Ut autem di-
cam, quod sentio, inhærendo proprietati ver-
borum Sacræ Pagina, videtur mihi longè pro-
babilis, Sacramentum hoc institutum fuisse à
Christo in fine ultimæ cœnæ, quæ recumben-
do servabatur, sive fuerit eadem cum legali,
sive (quod verius apparet) distincta, & succe-
dens, quæ usualis appellatur, & solita erat fieri
in magnis familiis, ut ante diximus, quibus
unus agnus non sufficiebat explendæ omnium
famæ.

50.

Profectò de hac cœna propriissime sine ullo
incommodo intelligitur illud Joannis 13. v. 4.
Surgit à cœna, Christus, & ponit vestimentum a sua.
Quippe, ut mox audivimus, discumbendo seu
recum-

Probabilis
in fine ulti-
mæ cœnæ,
que erat
usualis

Joan. 13.

recumbendo mos erat apud Judæos prandere communiter, & cœnare.

Porro Agnum Paschalem sic præceptum erat comedere Exodi 12. v. 11. *Reves vestros accingitis, & calcamenta habebitis in pedibus, tenentes baculos in manibus, & comedetis festinanter.* Quod autem illud mandatum non tantum debeat intelligi de prima manducatione, factâ in procipto ad exitum ex Ægypto, ut quidam volunt, colligo ex eodem cap. Exodi vers. 25. *Cumq; introieritis terram, quam Dominus daturus est vobis, ut pollicitus est, observabitis ceremonias istas.*

Scio consuetudine contrarium potuisse induci; sed argumentum certum illius consuetudinis ubi inveniam? Et est sedendo manducaverint: non est verisimile, Christum hanc cœnam, quæ erat Sacramentum & Sacrificium veteris Legis, interrupisse per actionem aliquam nullatenus ad illam ceremoniam pertinentem: nullibi enim legitur Judæos ante esum Agni solitos fuisse lavare pedes manducantium, bene ante communem seu usualem mensam, dicente Christo, ac notante Phariseum, qui ipsum invitaverat Luca 7. v. 44. *Intravi in domum tuam, aquam pedibus meis non dedisti.*

Quod si quispiam contendat Christum post esum Agni statim surrexisse, lavasse pedes, & iterum recubuisse ad eandem mensam jam instructam aliis cibis, ac cœnantibus Apostolis circa finem instituisse Eucharistiam, si verum est, quod sedendo, sive recumbendo Agnum Paschalem manducaverint, non habeo quod opponam: sed quia hoc incertum est; planum autem sedendo aut discumbendo sumpsisse cœnam usualem, ex hypothesi quod sumperint; ideo, sicut à principio dixi, magis congruit proprietati verborum, ut per cœnam Joannis 13. accipiatur usualet, in cuius fine, juxta illud Joannis ibidem v. 2. *Et cœna facta* (ab Apostolis quidem moraliter; à Christo autem plenè) surrexit, & lavit pedes Discipulorum, rursumque recubuit, ut narrat idem Apostolus eodem cap. v. 12. *Postquam ergo lavit pedes Discipulorum, & accepit vestimenta sua, cum recubuisset iterum; cœnantibus eis, ut habetur Matth. cap. 26. seu ut Mar. cap. 14. versu 22. Manducantibus illis, id est, Apostolis adhuc aliquid subinde ori ingerentibus, accepit Iesus panem &c. Similiter & calcem* (ait Luc. cap. 22. v. 20.) *postquam cœnavit ipse, intellige de perfecta cœna.*

Et ideo calice propinato, cum ex eo omnes Apostoli bibissent, statim subjungit apud Matt. supra v. 29. *Dico autem vobis, non bibam amodo de hoc gemmine vitis, usque in diem illum, cum illud bibam vobiscum novum in regno Patris mei.* Et Marci supra v. 21. *Amen dico vobis, quia iam non bibam de hoc gemmine vitis, usque in diem illum, quo bibam illud novum in regno Dei.*

Enimvero mensam non fuisse omnino absolutam; sed Apostolos interdum adhuc aliquod comedisse, cibis nondum è mensa ablatis, factis

etiam innuit Joannes supra v. 26. *Et cum intinxisset Iesus panem, dedit iude Simonis Isariote: quem supra ostendimus communicasse ex manibus Christi cum cæteris Apostolis, & post Communionem accepisse buccellam, intinctam utriusque jusculo, adhuc in mensa existentem, sive illam comederit, sive non, secundum diversas opiniones.*

Ecce brevibus verbis institutio hujus Augustissimi Sacramenti facta in fine cœnæ usualis, ex suppositione, quod ea fuerit adhibita. Nec video quid contra eam efficaciter objici possit.

Equidem quemadmodum ipsa cœna usualis incerta est, ita quoque tempus, & hora institutionis: similiter tempus lotionis pedum, quod aliqui collocant inter cœnam legalem, & usualem hæc nondum inceptâ, sed tantum præparatâ: & eodem tempore intermedio existimant institutam Eucharistiam.

Si illis objicias *ly Surgit à cœna*: Respondent primò, per cœnam intelligi posse ceremonialem; Judæos siquidem solitos fuisse modo ordinario fumere Agnum Paschalem. Vel si hoc minus placeat,

Respondent secundò; sensum esse posse: relinquit cœnam, seu recedit à cœna, vel mensa, quod narratur per verbum *Surgit*, eò quod surgendo ille recessus ordinariè fiebat, sicut ipsa cœna recumbendo. Et consequenter per *ly Recubuisse*, intelligunt quamcumque existentiam in mensa, sive stando, sive sedendo, sive discumbendo; quia ordinariè recumbendo cœnabatur. Unde etiam hodie retinetur idem modus loquendi, dicuntur quippe homines accumbere mensæ, quando tamen non accumbitur, sed afflatur mensæ, idque propter morem Antiquorum, à quibus accepimus vocem.

His ita disputatis de tempore institutionis; quaritur primò, in quo præcisè consistat essentia hujus Sacramenti. Quæstio parùm utilis, speculativa magis, quam practica, potius de significato nominis, quam de re: & ideo non multum immoror.

Consentiunt omnes Catholicis, Eucharistiam in factò esse, non ex solis speciebus panis & vini constare, neque ex solo Corpore ac Sanguine Christi; sed ex utrisque simul.

Secundò; nemo dubitat, quin Eucharistia in fieri requirat substantiam panis ac vini; verba quoque Consecrationis à legitimo ministro cum debita intentione prolata, hoc est, Consecrationem, seu actionem transsubstantiativam.

Tertiò; concorditer docent, hoc Sacramentum non conferre gratiam sanctificantem ante realem sui manducationem. Atque isthæc de re. Controversiam autem nominis sic breviter resolyo.

CON-

Luc. 13.

52.

Sicuti cœna usualis incerta, ita quoque tempus & hora institutionis.

53.